

Publikacja finansowana z Programu Środki Przejściowe 2005
„Granty dla organizacji pozarządowych w celu intensyfikacji
społecznych inicjatyw antykorupcyjnych”
2005/017-488.05.01.03

Niniejsza broszura została opublikowana dzięki pomocy finansowej Unii Europejskiej.

Za treść broszury odpowiada Fundacja Instytut na rzecz Państwa Prawa. Poglądy i opinie zawarte w broszurze nie odzwierciedlają w żadnym wypadku oficjalnego stanowiska Unii Europejskiej.

Publikacja wydana w ramach projektu „Weź do głowy: nie daj w łapę! Antykorupcyjna Kampania Edukacyjna” realizowanego z Programu Środki Przejściowe 2005 „Granty dla organizacji pozarządowych w celu intensyfikacji społecznych inicjatyw antykorupcyjnych” 2005/017-488.05.01.03

Opracowanie powstało w oparciu o poglądy wyrażane w literaturze przedmiotu (Ś.P. prof. Henryka Popławskiego, Ś.P. prof. Mieczysława Surkonta, prof. Andrzeja Zolla, dr Przemysław Palki, dr Anny Kubiak oraz Małgorzaty Reut). Uznając role ww. Autorów w wypracowaniu poglądów doktrynalnych Fundacja Instytut na rzecz Państwa Prawa bierze odpowiedzialność za ewentualne błędy, które mogły pojawić się w niniejszej broszurze.

Wszelkie treści przedstawione w broszurze mają charakter niekomercyjny i edukacyjny.

Wydawca: **Fundacja Instytut na rzecz Państwa Prawa**
ul. Chopina 14/70, 20-023 Lublin
tel./fax: +48 81 743 68 05
e-mail: fundacja@fipp.org.pl
www.fipp.org.pl

Opracowanie graficzne: 3K
tel. 66 7777 606
3K@pro.onet.pl

O projekcie

Projekt „Weź do głowy: nie daj w łapę! Antykorupcyjna kampania edukacyjna” ma przyczynić się do zwiększenia świadomości uczniów szkół ponadpodstawowych w województwie lubelskim co do zjawiska korupcji w różnych sferach życia społecznego oraz przybliżyć formy walki z tym zjawiskiem.

Proponowana kampania obejmuje następujące (główne) działania:

1. Szkolenie młodzieży gimnazjalnej i licealnej przez studentów prawa w ramach programu Street Law (Prawo na co dzień) przedstawiające wszystkie formy korupcji oraz sposoby jej przeciwdziałania;
2. Opracowanie i przygotowanie broszur kierowanych do uczniów szkół ponadpodstawowych informujących o projekcie oraz przybliżających tematykę korupcji i metody walki z nią;
3. Przeprowadzenie wśród szkół uczestniczących w szkoleniach konkursu na hasło i plakat kampanii antykorupcyjnej;
4. Przygotowanie i aktualizacja strony internetowej projektu, na której umieszczone zostaną opracowane materiały oraz rezultaty konkursu.

Celem projektu jest edukacja i zwiększenie świadomości uczniów ze szkół średnich regionu lubelskiego co do zjawiska korupcji, a przede wszystkim co do metod jej przeciwdziałania. Wnioskodawca poprzez cykl szkoleń prowadzonych podczas zajęć szkolnych pragnie dotrzeć do młodych ludzi i uświadomić im zagrożenia i konsekwencje praktyk korupcyjnych obecnych w wielu sferach życia społecznego, niezależnie od wieku. Założeniem tego projektu jest jednak nie tylko przedstawienie stanu prawnego penalizującego działania korupcyjne i poinformowanie o sankcjach, ale również uświadomienie konieczności odrzucenia przyzwolenia nawet drobnych form łapownictwa, a także podnoszenie świadomości uczniów co do kosztów tzw. renty korupcyjnej i wspieranie obywatelskich postaw wobec jej przejawów.

Celem pośrednim jest również pogłębienie wiedzy, co do przepisów prawnych o charakterze antykorupcyjnym oraz utrwalenie właściwych postaw wobec korupcji wśród studentów biorących udział w projekcie.

Czym jest korupcja?

Korupcja jest określeniem bardzo obszernym, które początkowo oznaczało gnicie czy rozkład, a później także demoralizację, zepsucie oraz przekupstwo. W języku staropolskim słowo korupcja oznaczało problemy żołądkowe, ewentualnie braki w higienie jamy ustnej. O osobach cierpiących na powyższe dolegliwości mówiono, że w ich oddechu czuć korupcję. Pojęcie korupcji nigdy nie kojarzyło się z niczym dobrym i pozytywnym.

Korupcja to przede wszystkim wykorzystywanie urzędu dla osiągnięcia korzyści prywatnych, to przedkładanie interesu osobistego lub wąskiej grupy ponad dobro publiczne, to postępowanie odbiegające od formalnych obowiązków funkcji publicznej w celu osiągnięcia korzyści społecznych lub gospodarczych o charakterze prywatnym. Jest to także nadużycie władzy w sposób niezgodny z normami prawa i moralności, wynikające z motywów egoistycznych. To także swoista niepisana umowa między dwiema osobami, w której obie strony uzyskują korzyści kosztem innych osób lub kosztem dobra publicznego.

Definicję korupcji zawiera podpisana przez Polskę międzynarodowa Konwencja Cywilnoprawna. Jest nią „żądanie, proponowanie, wręczanie lub przyjmowanie bezpośrednio lub pośrednio łapówki lub jakiegokolwiek innej nienależnej korzyści lub jej obietnicy, które wypacza prawidłowe wykonywanie ja-

kiegokolwiek obowiązku lub zachowanie wymagane od osoby otrzymującej łapówkę, nienależną korzyść lub jej obietnicę”.

Ustawa z dnia 9 czerwca 2006 r. o Centralnym Biurze Antykorupcyjnym (Dz. U. z 2006 r. Nr 104, poz. 708) definiuje korupcję jako obiecywanie, proponowanie, wręczanie, żądanie, przyjmowanie przez jakąkolwiek osobę, bezpośrednio lub pośrednio, jakiegokolwiek nienależnej korzyści majątkowej, osobistej lub innej, dla niej samej lub jakiegokolwiek innej osoby, lub przyjmowanie propozycji lub obietnicy takich korzyści w zamian za działanie lub zaniechanie działania w wykonywaniu funkcji publicznej lub w toku działalności gospodarczej.

Z uwagi na nastawienie społeczne eksperci dokonują podziału na korupcję białą (duża tolerancja wobec wybranych zachowań korupcyjnych), szarą (niejednolita ocena społeczna) i czarną (jednoznacznie potępiana).

Biorąc pod uwagę poziom i zakres, korupcję można podzielić na indywidualną (ograniczona liczba osób) i zbiorową (angażuje całe grupy interesów po obu stronach relacji).

Korupcja jest z jednej strony specyficznym typem relacji międzyludzkich oraz nielegalną wymianą dóbr i usług nie będących własnością stron tej wymiany, a z drugiej strony zjawiskiem socjologicznym, stanowiącym niechciany produkt uboczny wadliwego funkcjonowania struktur społecznych.

Korupcja to przede wszystkim wykorzystywanie urzędu dla osiągnięcia korzyści prywatnych...

Czy korupcja to nowe zjawisko?

Nie, gdyż korupcja od niepamiętnych czasów towarzyszy ludzkości. Zjawisko to ewoluuje wraz ze zmieniającymi się państwami, społecznościami i strukturami organizacyjnymi instytucji publicznych. Pierwszym historycznym dowodem na istnienie korupcji jest dokument z Asyrii sprzed 5400 lat, natomiast dwa tysiące lat temu powstała pierwsza książka o korupcji - „Arthaśhastra”. Także w Biblii dostrzeżono problem korupcji, czytamy tamże: „przekupstwo czyni oczy mądrego ślepyimi i przekręca sprawę tego, który ma słuszość”.

Już pierwsze, historyczne państwa-wości zmagaly się z problemem nadużywającego swojej pozycji aparatu urzędniczego. Zagrozeniem dla struktur państwowych były nie tylko czynniki zewnętrzne, ale także sami urzędnicy, którzy wykorzystywali swoje uprawnienia w celu osiągnięcia nienależnych korzyści majątkowych. Z tego też względu przestępstwa urzędnicze były wyszczególnione już w najstarszych aktach prawnych. Według Herodota król Persów i Medów Kambizes w VI w. przed Chrystusem skazał na karę śmierci przekupnego sędziego, a ze zdjętej z niego skóry kazał zrobić pokrycie fotela sędziowskiego. W starożytnej Grecji karze podlegano zarówno za łapownictwo bierne, jak i czynne. Karę stanowiła grzywna wynosząca dziesięciokrotność wartości łapówki. Osoba zasiadająca w kolegium sędziowskim, któ-

ra dała się przekupić, podlegała wraz z przekupującym karze śmierci.

W starożytnym Rzymie jedno z czołowych miejsc wśród przestępstw zajmowało łapownictwo (corruptio). Według Prawa XII tablic sankcją za przyjęcie łapówki przez sędziego była kara śmierci. Później kara ta została złagodzona, ale i tak była czterokrotnie wyższa od kar, którym podlegały inne osoby. Rzymianie uważali, że wszystko jest do kupienia. Powszechnie sądzono, że Rzymianin sprawujący funkcję namiestnika prowincji potrzebował zaledwie trzech lat na to, by się wzbogacić. Pierwszy rok po objęciu urzędu poświęcał na spłacanie długów, drugi na pomnożenie majątku, a trzeci na zgromadzenie środków na przekupienie sędziów po powrocie do Rzymu.

W prawie polskim przestępstwo łapownictwa znane było już za czasów Kazimierza Wielkiego. Statuty Kazimierza Wielkiego przewidywały szereg przestępstw urzędniczych dokonywanych przez niższych urzędników sądowych na szkodę osób prywatnych. Najcięższym przestępstwem urzędniczym było wymuszanie łapówek przez urzędników sądowych. Urzędnicy pozywali do sądu przypadkowe osoby i uzależniali cofnięcie pozwu od zapłaty łapówki. Statut wiślicki przewidywał ponadto przestępstwo fałszywego wyrzekania. Czyn ten polegał na wydaniu wyroku sprzecznego z prawem, przeciwko sumieniu i niesprawiedliwemu, w celu osiągnięcia korzyści majątkowej.

Dlaczego korupcja jest negatywnym zjawiskiem?

Według polskiej Konstytucji „wszyscy są wobec prawa równi. Wszyscy mają prawo do równego traktowania przez władze publiczne. Nikt nie może być dyskryminowany w życiu politycznym, społecznym lub gospodarczym z jakiejkolwiek przyczyny” (art. 32 Konstytucji). Korupcja jest realnym zagrożeniem dla wyżej wskazanej zasady równości. Korupcja godzi w zasadę równego i bezstronnego traktowania obywateli w zakresie sfery publicznej. Korupcja zagraża prawidłowemu funkcjonowaniu organów i instytucji państwa. Korupcja jest zamachem na demokrację, Konstytucję i ustrój Rzeczypospolitej Polskiej. Korupcja powoduje, że urzędnicy państwowi i inne osoby piastujące funkcje publiczne, traktują powierzona im władzę nie jako obowiązek, ale jako przywilej i swój prywatny folwark. Wszystko to narusza art.1 Konstytucji RP, który stanowi, że: „Rzeczpospolita Polska jest dobrem wspólnym wszystkich obywateli”. Łapownictwo zagraża demokracji, różnicuje sytuację prawną osób, dzieląc ich na wręczających łapówki i tych, którzy łapówek nie wręczają. Powoduje to nie tylko uprzywilejowanie nieuczciwych obywateli kosztem obywateli uczciwych, ale kłóci się też z zasadami określonymi w art.2 Konstytucji: zasadą demokratycznego państwa prawnego i zasadą sprawiedliwości społecznej.

Przepisy prawa dotyczące korupcji mają na celu ochronę bezstronności, obiektywizmu i rzetelności urzędników w sprawowaniu funkcji publicznych. Osoby, które pełnią funkcje publiczne i przyjmują w związku z pełnieniem tych funkcji bezprawne korzyści, naruszają zasady regulujące działalność danego organu bądź instytucji. Przepisy Kodeksu karnego dotyczące przestępstw korupcyjnych chronią szeroko rozumiany interes publiczny, budują zaufanie społeczne nie tylko do osób piastujących funkcje publiczne, ale także do organów, instytucji i ogólnie całej państwowości. Przepisy te istnieją, aby chronić nieprzekupność sprawowania władzy. Każdy przypadek korupcji, kupczenia władzą, a nawet stwarzanie pozorów kupczenia nią, jest realnym zagrożeniem dla interesu publicznego. Przedmiotem

ochrony prawnej jest także dobre imię państwa, jego organów i instytucji. Prawo ma na celu chronić zaufanie do tego, że instytucje państwowe i samorządowe przy wydawaniu decyzji kierują się tylko przepisami obowiązującego prawa.

Spoleczność międzynarodowa uznaje korupcję za największe, obok przestępczości zorganizowanej, zagrożenie dla demokracji i rządów prawa oraz wolnej i uczciwej konkurencji w działa-

*Spoleczność
międzynarodowa
uznaje korupcję
za największe,
obok przestępczości
zorganizowanej,
zagrożenie
dla demokracji
i rządów prawa...*

niach gospodarczych. Korupcja odstrasza inwestorów, zmienia wolny rynek w rynek układów, zakłóca funkcjonowanie mechanizmów rynkowych oraz ma niebagatelny wpływ na zwiększenie

kosztów funkcjonowania firm. Korupcja zmniejsza także rentowność inwestycji publicznych, negatywnie wpływa na wydatki publiczne i obniża dochody państwa.

Przestępstwa korupcyjne

Łapownictwo bierne

Przestępstwo łapownictwa biernego popełnia osoba, która w związku z pełnieniem funkcji publicznej przyjmuje korzyść majątkową lub osobistą albo jej obietnicę (art. 228 § 1 Kodeksu karnego).

Łapownictwo czynne

Przestępstwo łapownictwa czynnego popełnia osoba, która udziela, albo obiecuje udzielić korzyści majątkowej lub osobistej osobie pełniącej funkcję publiczną w związku z pełnieniem tej funkcji (art. 229 § 1 KK).

Handel wpływami

Przestępstwo to popełnia osoba, która powołując się na wpływy w instytucji państwowej, samorządowej, organizacji międzynarodowej albo krajowej lub w zagranicznej jednostce organizacyjnej dysponującej środkami publicznymi albo wywołując przekonanie innej osoby lub utwierdzając ją w przekonaniu o istnieniu takich wpływów, podejmuje się pośrednictwa w załatwieniu sprawy w zamian za korzyść majątkową lub osobistą albo jej obietnicę (art. 230 § 1 KK).

Płatna protekcja

Przestępstwo to popełnia osoba, która udziela albo obiecuje udzielić korzyści majątkowej lub osobistej w zamian za pośrednictwo w załatwieniu sprawy w instytucji państwowej, samorządowej, organizacji międzynarodowej albo

krajowej lub w zagranicznej jednostce organizacyjnej dysponującej środkami publicznymi, polegające na bezprawnym wywarciu wpływu na decyzję, działanie lub zaniechanie osoby pełniącej funkcję publiczną, w związku z pełnieniem tej funkcji (art. 230a § 1 KK).

Korupcja w sporcie

Przestępstwo to popełnia osoba, która organizując profesjonalne zawody sportowe lub w nich uczestnicząc, przyjmuje korzyść majątkową lub osobistą albo jej obietnicę w zamian za nieuczciwe zachowanie, mogące mieć wpływ na wynik tych zawodów (art. 296 b § 1 KK).

Korupcja wyborcza

Przestępstwo to popełnia osoba, która będąc uprawnioną do głosowania, przyjmuje korzyść majątkową lub osobistą albo takiej korzyści żąda za głosowanie w określony sposób. Przestępstwo popełnia także osoba, która udziela korzyści majątkowej lub osobistej osobie uprawnionej do głosowania, aby skłonić ją do głosowania w określony sposób lub za głosowanie w określony sposób (art. 250 § 1 i 2 KK).

Korupcja gospodarcza

Przestępstwo to popełnia osoba, która pełniąc funkcję kierowniczą w jednostce organizacyjnej wykonującej działalność gospodarczą lub mając, z racji zajmowanego stanowiska lub pełnionej funkcji, istotny wpływ na podejmowa-

nie decyzji związanych z działalnością takiej jednostki, przyjmuje korzyść majątkową lub osobistą albo jej obietnicę w zamian za zachowanie mogące wyrządzić tej jednostce szkodę majątkową albo za czyn nieuczciwej konkurencji lub za niedopuszczalną czynność

preferencyjną na rzecz nabywcy lub odbiorcy towaru, usługi lub świadczenia. Przepięstwo to popełnia także osoba, która w wypadkach określonych wyżej udziela albo obiecuje udzielić korzyści majątkowej lub osobistej (art. 296 a § 1 KK).

Najczęściej zadawane pytania (FAQ):

1. Czy osoba wręczająca łapówkę popełnia przestęstwo?

Tak, osoba wręczająca łapówkę popełnia przestęstwo łapownictwa czynnego. Przepięstwo łapownictwa czynnego popełnia osoba, która udziela, albo obiecuje udzielić korzyści majątkowej lub osobistej osobie pełniące funkcję publiczną w związku z pełnieniem tej funkcji (art. 229 § 1 KK).

2. Czy wysokość wręczonej, przyjmowanej łapówki odgrywa znaczenie w kontekście odpowiedzialności karnej?

Rozmiar przyjętej korzyści majątkowej jest czynnikiem, który może kwalifikować łapownictwo jako uprzywilejowany i przewidujący niższą karę dla sprawcy wypadek mniejszej wagi, bądź kwalifikowany i zagrożony wyższą karą typ łapownictwa, którego przedmiotem jest korzyść majątkowa znacznej wartości.

Wypadek mniejszej wagi

O tym czy przestęstwo łapownictwa jest wypadkiem mniejszej wagi najczęściej decyduje przyjęcie niewielkiej korzyści przy okolicznościach, które charakteryzują czyn jako społecznie szkodliwy w niewielkim stopniu. Może to być np. fakt niskiej rangi sprawowanej przez sprawcę funkcji publicznej, bądź charakterem potrzeby, którą dana czynność ma zaspokajać. Im funkcja pełniona przez sprawcę łączy się z większą odpowiedzialnością, tym większa jest waga czynu. Im zaspokajana potrzeba ma charakter bardziej podstawowy, związana jest z trudną sytuacją życiową wręczającego, tym stopień społecznej szkodliwości jest większy. Tym samym im mniej istotnym potrzebom życiowym ma służyć, tym niższa jest społeczna szkodliwość czynu. O wadze wypadku decyduje rodzaj czynności, w związku z którą przyjęto korzyść majątkową. Istotne znaczenie ma także wartość przyjętej albo obiecanej korzyści. Im wartość ta bardziej zbliżona jest do symbolicznej, tym mniejsza waga danego wypadku. Nie ma mowy o wypadku mniejszej wagi, gdy czyn popełniono w związku z naruszeniem przepisów prawa, ani gdy sprawca uzależnia wykonanie czynności od korzyści, bądź gdy korzyść jest znacznej wartości.

Korzyść majątkowa znacznej wartości

Pojęcie korzyści majątkowej znacznej wartości nie zostało wprost zdefiniowane w przepisach prawa. Pojęcie „korzyści majątkowej znacznej wartości” odnosi się do wartości materialnych. Dla jej określenia najważniejsze znaczenie odgrywa wartość w przeliczeniu na pieniądze. Element, który kreuje kwalifikowany typ łapownictwa, tj. „znaczna korzyść majątkowa” ma charakter wybitnie ocenny. Należy uznać, że jest to korzyść, która odpowiada pojęciu mienia znacznej wartości z art. 115 § 5 KK. Kodeks karny definiuje mienie znacznej wartości jako mienie, którego wartość w chwili popełnienia czynu zabronionego przekracza dwustukrotną wysokość najniższego miesięcznego wynagrodzenia.

3. Kto pełni funkcję publiczną? Kto jest funkcjonariuszem publicznym?

Zgodnie z art. 115 § 19 KK osobą pełniącą funkcję publiczną jest funkcjonariusz publiczny, członek organu samorządowego, osoba zatrudniona w jednostce organizacyjnej dysponującej środkami publicznymi, chyba że wykonuje wyłącznie czynności usługowe, a także inna osoba, której uprawnienia i obowiązki w zakresie działalności publicznej są określone lub uznane przez ustawę lub wiążącą Rzeczpospolitą Polską umowę międzynarodową. Funkcjonariuszem publicznym jest: Prezydent Rzeczypospolitej Polskiej, poseł, senator, radny, poseł do Parlamentu Europejskiego, sędzia, ławnik, prokurator, funkcjonariusz finansowego organu postępowania przygotowawczego lub organu nadrzędnego nad finansowym organem postępowania przygotowawczego, notariusz, komornik, kurator sądowy, syndyk, nadzorca sądowy i zarządca, osoba orzekająca w organach dyscyplinarnych działających na podstawie ustawy, osoba będąca pracownikiem administracji rządowej, innego organu państwowego lub samorządu terytorialnego, chyba że pełni wyłącznie czynności usługowe, a także inna osoba w zakresie, w którym uprawniona jest do wydawania decyzji administracyjnych, osoba będąca pracownikiem organu kontroli państwowej lub organu kontroli samorządu terytorialnego, chyba że pełni wyłącznie czynności usługowe, osoba zajmująca kierownicze stanowisko w innej instytucji państwowej, funkcjonariusz organu powołanego do ochrony bezpieczeństwa publicznego albo funkcjonariusz Służby Więziennej, osoba pełniąca czynną służbę wojskową (art. 115 § 13 KK).

4. Co oznacza określenie „w związku z pełnieniem funkcji publicznej”?

Warunkiem koniecznym do tego, aby przyjęcie korzyści bądź jej obietnicy było łapownictwem, jest jej związek z pełnioną funkcją. Może to następować w związku z załatwieniem konkretnej sprawy (przed, w czasie, bądź po jej załatwieniu). Nie ma przestępstwa, gdy przyjęto korzyść bez związku z pełnieniem funkcji. Zachodzi to nie tylko wtedy, gdy jego następstwem jest wykonanie pewnej czynności służbowej, lecz także gdy ma na celu stworzenie przychylnego i korzystnego nastawienia urzędnika do osoby udzielającej korzyści. Przyjęcie korzyści bez związku z pełnioną funkcją nie wypełnia znamion przestępstwa

łapownictwa wtedy, gdy osoba pełniąca funkcję publiczną przyjmuje prezent na gruncie prywatnym od przyjaciół. Przesłęstwo łapownictwa jest dokonane nie tylko wtedy, gdy sprawca łapownictwa przyjmuje korzyść majątkową w związku z aktualnie dokonywanymi czynnościami służbowymi, ale również wtedy, gdy takich czynności nie dokonuje, chociaż w związku z pełnieniem funkcji publicznej upoważniony jest do ich dokonania. Związek z pełnieniem funkcji publicznej zachodzi wtedy, gdy osoba pełniąca funkcję publiczną wypełnia swoje obowiązki i postępuje tak samo, jak wtedy, gdyby łapówki lub jej obietnicy nie przyjęła, jak i wtedy, gdy za przyjęcie korzyści bądź jej obietnicy wyświadcza interesantowi przysługę. Najczęściej dotyczy to załatwienia sprawy, udzielenia informacji, do których to osoba pełniąca funkcję publiczną nie jest co prawda zobowiązana, a czynności te nie są sprzeczne z prawem ani nie stanowią uchybienia obowiązkowi służbowym.

5. Czym jest tzw. „czynny żal”?

Czynny żal jest to zachowanie sprawcy przestępstwa polegające na dobrowolnym zaniechaniu jego dokonywania lub zapobieżeniu zamierzonemu skutkowi przestępczemu już w trakcie realizowania przestępstwa, co według przepisów karnych w wielu wypadkach pozwala na złagodzenie mu kary lub wręcz na całkowite uniknięcie przez niego odpowiedzialności karnej. Zgodnie z art. 229 § 6 Kodeksu karnego nie podlega karze sprawca przestępstwa łapownictwa czynnego, jeżeli korzyść majątkowa lub osobista albo ich obietnica zostały przyjęte przez osobę pełniącą funkcję publiczną, a sprawca zawiadomił o tym fakcie organ powołany do ścigania przestępstw i ujawnił wszystkie istotne okoliczności przestępstwa, zanim organ ten o nim się dowiedział.

6. Czy wręczenie i przyjmowanie drobnych zwyczajowych upominków, kwiatów, czekoladek jest przestępstwem?

Nie, symboliczny upominek wręczany zwyczajowo, np. z okazji wizyty składanej przez funkcjonariusza publicznego, zwłaszcza gdy towarzyszy temu wzajemny podarunek, nie stanowi wypadku mniejszej wagi. Nie są korzyścią majątkową drobnej wartości upominki, gadzety reklamowe, kwiaty w zwyczajowej ilości. Świadczenie takich przedmiotów, które tylko symbolicznie wyrażają wdzięczność ofiarodawcy i mają wartość nie przekraczającą takiego symbolu nie stanowi korzyści majątkowej.

7. Co to jest korzyść majątkowa?

Korzyść majątkową stanowi każde dobro, które jest w stanie zaspokoić określone potrzeby, a jego wartość może być wyrażona w pieniądzu. Korzyść majątkowa to wszelkiego rodzaju świadczenia dające się wyrazić w pieniądzu, które są w stanie polepszyć, chociażby przejściowo, sytuację majątkową danej osoby. Za korzyść majątkową uznać należy wszelkie zwiększenie aktywów lub zmniejsze-

nie pasywów, to jest każde przysporzenie majątku, zmniejszenie jego obciążeń lub uniknięcie strat, przedmiot mający wartość ekonomiczną, umorzenie długu, nieodpłatne bądź po rażąco niskiej cenie świadczenie usług, załatwienie wyższego wynagrodzenia, czy mieszkania, angażowanie firmy budowlanej po bardzo niskiej, preferencyjnej cenie, udzielanie bardzo korzystnego kredytu, doskonałe opłacane wykłady, opinie, analizy. Ukrytą łapówką może być także pożyczka, bądź kredyt. O tym czy dana korzyść majątkowa, stanowi łapówkę decydują konkretne okoliczności sprawy. Do innych sposobów przysporzeń należą m.in.: „sponsoring” (np. służb mundurowych przez prywatnych przedsiębiorców), oferowanie osobom pełniącym funkcje publiczne sprzętu elektronicznego, telekomunikacyjnego, samochodów, czy też fundowanie wakacji, wyjazdów, wycieczek, podróży zagranicznych na bardzo korzystnych warunkach.

8. Co to jest korzyść osobista?

W przeciwieństwie do korzyści materialnej korzyść osobista nie jest przeliczalna na pieniądze. Korzyścią osobistą jest wszystko to, co zaspokaja pewne potrzeby przyjmującego ją, ale nie da się bezpośrednio przeliczyć na pieniądze. Są to np. protekcja, tytuły, odznaczenia, szkolenia, stosunek seksualny, awans, polepszenie sytuacji zawodowej, ograniczenie obowiązków pracowniczych, uzyskanie dodatkowego urlopu, korzystny dla kariery artykuł prasowy. Korzyści osobiste polegać mogą na ogólnym polepszeniu położenia, podniesieniu stanowiska społecznego, umniejszenia trosk i obowiązków itp. Celem udzielenia korzyści osobistej jest oddziaływanie na uczucia, wzbudzanie wdzięczności lub zadowolenia osoby pełniącej funkcję publiczną. Działanie to często wpływa skuteczniej na przyjmującego niż korzyść majątkowa.

9. Jaka jest dolna granica wieku przy odpowiedzialności karnej z tytułu przestępstw korupcyjnych?

Zgodnie z art. 10 § 1 Kodeksu karnego na zasadach określonych w tym kodeksie odpowiada ten, kto popełnia czyn zabroniony po ukończeniu 17 lat.

10. Jak się zachować, gdy ktoś próbuje wymusić na mnie, bądź wręczyć mi łapówkę? Do kogo się zwrócić, gdy jestem świadkiem korupcji?

Podstawowym obowiązkiem obywatelskim jest odmowa wręczenia, czy też przyjęcia łapówki. Instytucje, do których należy się zwrócić w przypadku sytuacji korupcyjnej wskazane zostały w dalszej części niniejszej broszury.

11. Czy w każdej sytuacji wręczenie, bądź przyjęcie korzyści stanowi przestępstwo?

Nie, zgodnie z art. 1 § 2 KK nie stanowi przestępstwa czyn zabroniony, którego społeczna szkodliwość jest znikoma. Popołnienie takiego czynu, nie pociąga zatem za sobą odpowiedzialności karnej. Przy ocenie stopnia społecznej szko-

dliwoci czynu sąd bierze pod uwagę rodzaj i charakter naruszonego dobra, rozmiary wyrządzonej lub grożącej szkody, sposób i okoliczności popełnienia czynu, wagę naruszonych przez sprawcę obowiązków, jak również postać zamiaru, motywację sprawcy, rodzaj naruszonych reguł ostrożności i stopień ich naruszenia. Jako znikomo szkodliwy należy np. ocenić czyn przekupującego polegający na wręczeniu łapówki lekarzowi w zamian za przyspieszenie operacji ratującej życie lub zdrowie wręczającego bądź osobę mu najbliższą. Aby świadczenie nie stanowiło korzyści majątkowej w rozumieniu przepisów kodeksu karnego, powinno mieć tylko symboliczny charakter.

Instytucje przeciwdziałające korupcji

Policyjna
infolinia
- telefon zaufania:
0 801 801 997

Policyjny
antykorupcyjny
- telefon zaufania:
0 81 532 53 03

Policyjny przestępczości
gospodarczej
- telefon zaufania:
0 81 532 53 03

Urząd Miasta Lublin - Wydział Audytu i Kontroli

Wydział ten rozpatruje skargi, których przedmiotem mogą być w szczególności:

- zaniebdanie lub nienależyte wykonywanie zadań przez Urząd Miasta Lublin, jednostki podległe albo przez ich pracowników,
- naruszenie praworządności lub interesów skarżących,
- przewlekłe lub biurokratyczne załatwianie spraw, oraz wnioski, których przedmiotem mogą być w szczególności:
- ulepszenie organizacji i pracy Urzędu Miasta Lublin i jednostek podległych,
- wzmocnienie praworządności,
- zapobieganie nadużyciom,
- ochrona własności,
- lepsze zaspokajanie potrzeb ludności.

ul. Radziwiłłowska 3, 20-080 Lublin, tel. 081 466 1850.

Godziny przyjęć interesantów:

poniedziałek, wtorek, środa, czwartek, piątek od 7.30 do 15.30.

Transparency International Polska

jest niezależnym polskim stowarzyszeniem, działającym od 1998 roku. Celem statutowym TI Polska jest podejmowanie działań przeciwko zjawiskom korupcji oraz działanie na rzecz przejrzystości i uczciwości w życiu publicznym.

ul. Ordynacka 9, pokój 33, III piętro, 00-364 Warszawa,
tel. (22) 828 92 43/44
E-mail: ti@transparency.pl www.transparency.pl

Fundacja im. Stefana Batorego

działa na rzecz rozwoju demokracji i społeczeństwa obywatelskiego - społeczeństwa ludzi świadomych swoich praw i obowiązków, angażujących się w sprawy swojej społeczności lokalnej, swojego kraju i społeczności międzynarodowej.

00-215 Warszawa, ul. Sapieżyńska 10a,
tel. (22) 536 02 00 fax (22) 536 02 20
e-mail: batory@batory.org.pl
www.batory.org.pl

Centralne Biuro Antykorupcyjne

zostało powołane ustawą z dnia 9 czerwca 2006 r. (Dz.U. 2006 Nr 104, poz. 708) jako służba specjalna do spraw zwalczania korupcji w życiu publicznym i gospodarczym, w szczególności w instytucjach państwowych i samorządowych, a także do zwalczania działalności godzącej w interesy ekonomiczne państwa.

Al. Ujazdowskie 9, 00-583 Warszawa
bip@cba.gov.pl

CBA zastrzega sobie prawo do nieodpowiadania na wszystkie listy.
tel. (22) 437 11 37 fax: (22) 331 07 81

Delegatura Centralnego Biura Antykorupcyjnego w Lublinie
ul. Hempla 6, 20-008 Lublin,
tel. (81) 531 87 27

Agencja Bezpieczeństwa Wewnętrznego

jest instytucją rządową, działającą na rzecz bezpieczeństwa Rzeczypospolitej Polskiej i jej obywateli. Naszym podstawowym zadaniem jest wiedzieć - możliwie wcześniej i możliwie dużo - aby skutecznie neutralizować zagrożenia dla bezpieczeństwa państwa.

Centrala ABW w Warszawie
ul. Rakowiecka 2A, 00-993 Warszawa
email: poczta@abw.gov.pl

Delegatura ABW w Lublinie
ul. Narutowicza 73, 20-019 Lublin
Oficer dyżurny: tel. (81) 521-34-99

Wydział do Walki z Korupcją Komendy Wojewódzkiej Policji w Lublinie

rozpoznaje, zapobiega i zwalcza w ramach prowadzonych postępowań przygotowawczych przestępczość korupcyjną oraz wypracowuje i wdraża skuteczne metody w prowadzonych formach pracy operacyjnej.

Sekretariat:

tel. (81) 535-43-53 fax (81) 535-43-98 e-mail: korupcja@kwp.lublin.pl

Komenda Wojewódzka Policji

ul. Narutowicza 73, 20-019 Lublin

tel. (81) 532-01-01, 532-17-37 fax (81) 535-46-24

e-mail: prezydialny@kwp.lublin.pl

www.kwp.lublin.pl

Prokuratura Okręgowa w Lublinie

- zadaniem prokuratury jest strzeżenie praworządności oraz czuwanie nad ściganiem przestępstw.

ul. Okopowa 2a, 20-950 Lublin

tel. (81) 528-82-44 fax (81) 532-26-23, 534-04-92

Prokuratura Rejonowa w Lublinie

ul. Chmielna 10, 20-950 Lublin

tel. (81) 536 23 05 fax (81) 536-23-00

Prokuratura Rejonowa Lublin Północ w Lublinie

ul. Okopowa 2a, 20-950 Lublin

tel. (centrala) (81) 528-81-81 fax (81) 532-33-19

Prokuratura Rejonowa Lublin Południe w Lublinie

ul. Chmielna 10, 20-950 Lublin

tel. (81) 534 03 68 fax (81) 534-03-95

Pełnomocnik Rządu do Spraw Opracowania Programu Zapobiegania Nieprawidłowościom w Instytucjach Publicznych

Do zadań poseł Julii Pitera należy opracowanie programu zapobiegania nieprawidłowościom w instytucjach publicznych, w tym w instytucjach samorządu terytorialnego, a zwłaszcza inicjowanie i koordynowanie prac zmierzających do poprawy funkcjonowania centralnej administracji rządowej.

Kancelaria Prezesa Rady Ministrów

00-583 Warszawa, Al. Ujazdowskie 1/3

tel. (22) 694 60 00 fax (22) 625 26 37

e-mail: cirinfo@kprm.gov.pl

Konkurs

WEŹ DO GŁOWY: NIE DAJ W ŁAPĘ! ANTYKORUPCYJNA KAMPANIA EDUKACYJNA

Fundacja Instytut
na rzecz Państwa Prawa

oraz

Ośrodek Doskonalenia
Umiejętności Prawniczych KUL

OGŁASZA

Konkurs dla uczniów szkół średnich na najlepsze hasło i plakat Antykorupcyjnej Kampanii Edukacyjnej

Masz zdolności plastyczne?

Masz dobre pomysły?

Opracuj plakat antykorupcyjny!
Wymyśl hasło/slogan Kampanii Antykorupcyjnej!

Na kreatywnych czekają nagrody

Na prace w dowolnej technice czekamy do 23 października 2008 r. pod adresem:

Fundacja Instytut na rzecz Państwa Prawa
ul. Chopina 14/77, 20-023 Lublin
tel. (81) 532 40 51
fundacja@fipp.org.pl

Czym zajmuje się Fundacja Instytut na rzecz Państwa Prawa?

Fundacja - Instytut na rzecz Państwa Prawa jest organizacją pozarządową utworzoną przez polskich i amerykańskich prawników związanych z Wydziałem Prawa Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego Jana Pawła II. Powstała na przełomie 2001 i 2002 roku, w celu wspierania inicjatyw zmierzających do podnoszenia świadomości prawnej społeczeństwa, podnoszenia kwalifikacji zawodowych prawników, promowania prawa europejskiego i idei integracji europejskiej, działania na rzecz ochrony praw człowieka i reformy systemu edukacji prawniczej.

Fundacja od początku swej działalności promuje ideę bezpłatnego poradnictwa prawnego i edukacji klinicznej. Główne działania Fundacji koncentrują się na **bezpłatnym poradnictwie prawnym, szkoleniu prawników i edukacji prawnej społeczeństwa**. Jednocześnie dzięki wielu kontaktom z organizacjami poza granicami kraju Fundacja uczestniczy w projektach prawno-porównawczych. W czerwcu 2007 r. w ramach Fundacji rozpoczęło swoją działalność Centrum Prawo w Interesie Publicznym (**Public Interest Law Resource Center**).

Misją Instytutu na rzecz Państwa Prawa jest podejmowanie działań prowadzących do pełniejszej realizacji zasady państwa prawnego zawartej w art. 2 Konstytucji RP. Poprzez polski przykład chcemy wspierać również wprowadzanie tych standardów w innych krajach, w których trwają przemiany demokratyczne.

Idea państwa prawa jest kamieniem węgielnym w rozwoju społeczeństwa opartego na: szacunku dla jednostki, ochronie praw człowieka oraz wolności i demokracji. Fundacja zamierza podnieść te standardy poprzez szkolenia, kampanie ponoszące świadomość prawną społeczeństwa, oraz rozwijanie i prowadzenie innowacyjnych programów w tym obszarze. Podejmuje też aktywną współpracę ze środowiskami prawniczymi, organizacjami pozarządowymi, odpowiednimi organami administracji publicznej oraz organizacjami o podobnych celach.

Cele fundacji:

1. Propagowanie standardów państwa prawa.
2. Podnoszenie świadomości prawnej społeczeństwa.
3. Podnoszenie kwalifikacji zawodowych prawników.
4. Promocja prawa europejskiego i idei integracji europejskiej.
5. Działanie na rzecz ochrony praw człowieka.
6. Promowanie polskich doświadczeń w transformacji ustroju państwowego w krajach postkomunistycznych.
7. Wspieranie systemu edukacyjnego w zakresie propagowania zasad państwa prawa.
8. Reforma systemu edukacji prawniczej.
9. Wyeliminowanie korupcji z życia publicznego.
10. Wspieranie inicjatyw na rzecz pogłębienia idei niezależności sędziowskiej.

FUNDACJA INSTYTUT NA RZECZ PAŃSTWA PRAWA

ul. F. Chopina 14/70
20-023 Lublin
tel./fax: +48 81 743 68 05
tel./fax: +48 81 532 40 69
www.fipp.org.pl
fundacja@fipp.org.pl

Wesprzyj działalność Fundacji:

nr konta Bank Pekao SA: 02 1240 2382 1111 0000 3926 3173